

la -l- secundària, degué estar en el mossàrab balearon, arabitzat com *enqum(n)e*, degué donar el men. *engomar* 'picar amb el martell la rella damunt una anella de ferro vinculada' dita *engomador*. Mots que no figuren en Febrer Cardona, però sí en el *Vocab. de Ciutadella* per Moll (*MiscAlcover*, s. v.).

Això fa que ja ens faltin forces per mostrar-nos escèptics davant altres variants catalanes molt aberrants: «diversos martells ab que picaven sos sirvents sobre l'encluu» és la variant que llegí Bulbena en el passatge citat d'Eiximenis en la seva ed. del *Reg. de Prínceps*. Això correspondria a una prolongació del ll. cl. INCLŪDE (salvata la -l- afegida), la que s'ha conservat en l'it. *incude*, *ancude*, i formes basques com *ingude* (per a les diverses formes dialectals basques i lleoneses bastarà remetre al *DECH*, s. v. *yunque*). En fi el *Dag.* cita en un inv. de Vic de 1420 «item una clouina de ferra de poca valor», el context del qual no dona un sentit ben evident, però no podem recusar la possibilitat que estigui per un a<n>clóvina i contingui el nom d'aquesta eina, si tenim en compte que en campidanès el mot ha pres la forma *ancódina*, per més que la ó no s'expliqui tan fàcilment (sobretot en sard on ũ resta u i no o): però també el cast. *yunque*, cast. ant. *incue* (> *iunque*), pressuposa una base INCLŪDE amb la u abreujada.

Formes evolucionades com la catalana principal arriben bastant al Nord. I en això no desdenyem el testimoni de la toponímia, perquè hi ha penyals que duen aquest nom (en forma catalana i aràbiga),³ com ara a Ribagorça, on vora Sant Esteve del Mall, tenim a Llaguarres una mola rocosa que duu el nom de l'*Enclusa* i a Menorca és el nom d'una muntanya del terme de Ferreries; a l'Aude, a Mezerville un mas s'anomena *L'Encluze* (Sabarthès, *DTop.*); alt-aranès i aran. centr. *anklúza*, b.-aran. *anklūzja*, Luixon *anklūzjo* (RLR XLVI, 326), *enclusi* en part del llgd. (Sauvages, s. v. *enclūmē*), b. llem. *encuse* (TfF). I amb la -d- conservada segons la fonètica local, bearnès d'Aspa *enlūdi* (Rohlf, *Le Gc.*, 109).

Explicada a dalt l'evolució de la -d- com a -z- darrer l'accent com a normal fonèticament en català (com ho és per a tota -d- en la major part del País d'Oc), no cal pensar a suposar tipus variants com *INCLUSA o *INCLŪDICE que havien suposat alguns. Pel que fa a la forma en -ge, no és *INCLUDICUM com havia suposat UTHolmes (*ModPhilChgo.* xx, 95ss.), car els resultats no corresponen als de -atge -ATICUM sinó als de -age, -ige, -uge (provinents de -UGINE, etc.). És tracta ací d'un canvi de sufix comparable al del tipus *enclume*, tal com el veiem, així mateix, en oc. ant. *eruge* HIRUDINE 'sanguonera', it. *testuggine* TESTUDINE 'tortuga' (tal com ja digué Rohlf, *ASNSL* CLXX, 158): tenim en efecte la mateixa terminació no sols a una part de la Vall d'Aspa (*enclūdje*, Rohlf, l. c.), sinó també en una ampla zona italo-alpina: friülà *linkuin*, lomb. *inkūzer*, venec. *anchšene*, com ja veié Niedermann (l. c.). L'explicació de la -l- és la que ja han notat alguns (UTHolmes, jo mateix, *DCEC*): la influència indefugible del verb INCLUDERE, que ja veiem consu-

mada en una glossa antiga: «*includis*: massa ferri libra-ta», *CGL* v, 460.17, interpretació idèntica a la del lema *includis* de IV, 100.40 i v, 503.61. La massa de ferro de l'enclusa va encastada o enclotxada (doncs, *inclusa* en llatí) dins el soc de fusta; i els encastadors de joies o aurífexs, com posava de relleu Holmes, se servien com a estri primordial d'enclusetes per encastar les pedres en els joiells (com ens ha mostrat supra el passatge de JoMartorell): això es deia justament *includere* 'engastar (joies)', i aqueixos orfebres eren dits *includores*. Hi afegiré que també hi contribuiria el fet que els verbs de la família de *cludere* (de la qual era derivat *incus*, *incudis*), es refregaven de prop en llurs significats amb els de *cludere*, de manera que en lloc d'*excudere*, en particular, es pot usar en totes les accs. igualment *excludere*, i, com desenrotllà B. Rehm (*Glotta* XXIV, 1936, 266-272), aquest verb apareix a cada pas, en tota mena de mss., com a variant d'aquell. D'*incūsus*, part. d'*incudēre* 'clavar un cop, empremtar una marca', es prengué el cultisme *incūs*.

DERIV.: *Enclusea* (v, supra). *Enclusó* (1413, *Dag.*).

¹ MilàF, *Romlo.*, 79.8. No cal dir que és una versió que s'anà refent i modernitzant fins molt més tard, i que la forma *encluges* potser no és deguda més que al recitador i renovador vallespirenc; per més que el romanç original es vagi escriure amb motiu de lluites d'Anfós el Magnànim o fins anteriors (en què els catalans atacaren Niça diverses vegades, cf. Soldevila, *Hi. de Cat.* I, 394, 201, 202, 204, 216). — ² Així ja en el S. XVIII (*Rond. de Rond.* de CROS). Cf. els fets aplegats en *EntreDL* III, 164-7, que en bona part són valencians, i que en part són moderns, i d'altres, bastants, de data i causa morisca o hispano-aràbiga. — ³ E. T. C. II, 124-5.

Encobèiment, *encobeir*, V. *acobitiar* i *cobejar* *Encobert*, *encobertar*, *encobertorat*, V. *cobrir* *Encoblada*, *encoblador*, *encoblament*, *encoblar*, -blat, V. *cobla* *Encobridor*, *encobriment*, *encobrir*, V. *cobrir* *Encodinar*, V. *codina* *Encodormir*, deturpació d'*acondormir* (DORMIR) *Encoentada*, *encoentar*, *encoentir*, V. *coure* *Encofiar*, V. *còfia* *Encofinada*, *encofinador*, *encofinar*, V. *cofi* *Encoforrar*, V. *coforra* (CÒFIA) *Encofjar*, *encofjat*, V. *cofre* *Encofurnament*, *encofurnar*, -nat, V. *cofurna* *Encogomat*, V. *cogoma* *Encogulat*, V. *cugula* *Encogullat*, V. *cogulla* *Encoixar*, V. *coix* *Encoixinada*, *encoixinament*, *encoixinar*, -xinat, *encoixinerar*, V. *coixi* *Encola*, *encolada*, V. *col* i *colar* *Encolador*, -oladura, *encolar*, -lat, V. *cola* *Encolcar*, V. *caualcar* (CAVALL) *Encolerir*, *encoleritzar*, V. *còlera* *Encòlica*, V. *còlic* *Encolla*, V. *ancolla/alcolla* *Encolla*, V. *collar* 'acoblar' *Encolla*, *encollada*, *encollar*, V. *colla* *Encollar*, V. *coll* *Encollar*, V. *collar* (=pujar) *Encoller*, V. *ancolla* *Encollerat*, *encolletar*, V. *coll* *Encolliment*, *encollir*, -llit, V. *collir* *Encolomar* (tant o més barceloní que empordanès, però familiar en excés), V. *colom* (no el que diu *AlcM*) *Encolorir*, V. *color* *Encolpar*, V. *culpa* *Encolrar*, V. *color* *Encolumnat*, V. *columna* *Encolxar*, V. *colxa* *Encomanada*, *encomanadis*, *en-*